

Пелешенко Н.

“КИЇВ - СКАРБНИЦЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ, ДЕ ІСТОРИЧНИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРНОГО КОМПЛЕКСУ МІСТА КИЄВА ВІДІГРАЄ ОДНУ ІЗ ПРОВІДНИХ РОЛЕЙ”

1. Постановка наукової проблеми:

Проблемою є оптимізація територіальної організації культурної інфраструктури.

Розв'язання поставленої проблеми має як наукове спрямування на комплексно-пропорційний розвиток столичного міста, так і практичне значення збереження культурно-історичної спадщини і її використанні в сучасній життєдіяльності населення міста і в практиці туризму.

Ця проблема має міждисциплінарний характер. Вона вирішується: містобудуванням, істориками, економістами, географами, та іншими спеціалістами.

Зокрема в суспільній географії значна увага приділяється планувальній організації міста, формуванню трудових, культурно-побутових та інших зв'язків в межах міста, але робіт присвячених Історичному чиннику формування культурного комплексу столичного міста, та використанню культурно-історичної спадщини небагато, тому актуальним є дослідити місто Київ з метою визначення використання культурно-історичної спадщини міста Києва.

Ступінь вивченості:

Культурна інфраструктура в столичному місті розглядалась в складі соціальної інфраструктури, і питання її просторово-часового розвитку були складовою загальних питань розвитку великого міста.

Проблемою займалися М.Д.Пістун, М.Я. Міжега, В.І.Нудельман та інші.

2. Формулювання цілей і постановка завдання:

Ціллю написання даної статті – висвітлення ролі історичного чинника у формуванні культурного комплексу міста Києва.

Завданнями є :

- Визначити етапи формування культурно-історичної спадщини міста Києва;
- Визначити особливості локалізації цих пам'яток в межах міста Києва;
- Визначити зв'язок з сучасною культурною інфраструктурою.

3. Виклад основного матеріалу:

В статті розглядається сутність культурної функції міста та її формування на прикладі міста Києва.

The formation of culture function of Kiev and its territorial organization is considered.

Культурна функція міста формується історично, протягом всього часу його функціонування . Так само формується й культурний комплекс міста, який забезпечує виконання містом його культурної функції.

Культурний комплекс міста представлений артефактами культури, які сформовані історично, та діючою системою культурної інфраструктури, яка забезпечує життєдіяльність населення .

Комплекс відзначається значною зв'язністю складових, які формують певну цілісність, і симплексний ефект цих елементів забезпечує функціонування всього комплексу.

Елементами культурного комплексу міста є культурні артефакти, представлені архітектурними, археологічними, історичними, етнічними, ландшафтними, техногенними пам'ятками, об'єктами збереження історичної пам'яті та культурного надбання (музеї, бібліотеки), об'єкти генерації нового знання та поширення інформації (університети, різні заклади освіти, театри та культурно-просвітницькі установи та інші об'єкти соціально-культурної інфраструктури). Чим давнішу історію має місто, тим потужніший його культурний комплекс. Тому історичні міста мають непересічну цінність при вивченні суспільно-географічних аспектів культури кожного народу і держави.

Етапи формування культурного комплексу міста Києва:

Культурно-історична спадщина міста Києва_формувалась понад 1,5 тисяч років. Тут сформувалася давньоруська культура, яка викликає й досі захоплення нащадків, культура, що стала одним з найвищих досягнень людської цивілізації.

На Київській землі виростили визначні твори людської думки, які увійшли в скарбницю української і світової науки, літератури і мистецтва..

Утворення міста Києва було лише важливим формальним адміністративним актом, бо місто було, з чітко вираженими господарсько – економічними особливостями, своєрідними рисами побуту, духовного життя людей. Тут зароджувалися й міцніли державотворчі традиції українського народу, пробивали собі дорогу й утверджувалися нові господарські механізми, формувалися морально – етнічні засади нації, гартувалися національні кадри. Місто Київ – один з найважливіших міст України, в якому сфокусовані найсуттєвіші риси буття українського народу.

Саме на Київській землі протягом віків відбувалися події, в яких вигартувався український народ, сформувалися засади і традиції української державності. Місто Київ дало Україні та світові багатьох славетних людей, талант і праця яких збагатили надбання цивілізації.

Процеси, що відбуваються на Київській землі, є свідченням і загальнонаціональних тенденцій.

Завдяки вигідному географічному положенню, щедрості землі, таланту і праці людей, місто Київ завжди був одним з найрозвинутіших міст України. Саме тут пробивали собі дорогу багато нових явищ економічного буття.

Неабиякі перспективи відкрилися перед господарством міста у зв'язку з трансформацією економічної системи.

Краса і щедрість землі Київської завжди живили творчу наснагу тих, хто прагнув висот у науці, мистецтві, спорті, хто шукав неповторних слів, образів, барв.

Київська земля в різні часи дала прихисток представникам з багатьох народів, які, прижившись на ній, збратавшись з українцями, вважають її своїм домом, дбають про неї, збагачують її, розвиваючи свої національні культури, духовність.

Понад усе на цій землі цінувались честь, щирість і добро.

І сьогоднішня гуманітарна політика органів влади, діяльність громадськості закорінені в етичних, моральних, духовних традиціях народу. Місто Київ є містом, де крім українців живуть і представники багатьох інших національностей.

Сучасний культурний комплекс міста представлений культурно-історичною спадщиною, де культурний комплекс міста було розглянуто за такими часовими зрізами:

1. Давньо-Київська Доба – представлена в територіальній організації міста переважно культовими спорудами. Церква справляла величезний вплив на культуру Київської Русі.

Спорудження одного лише храму - славетної Софії Київської – є безпосереднім підтвердженням того наскільки всеохоплюючим був вплив церкви на мистецтво.

Доба залишила нам такі шедеври, що увійшли до світової культурної спадщини, як Софіївський собор, Києво-Печерська Лавра, відновлений зараз Михайлівський собор; археологічні пам'ятки такі, як фундаменти Десятинної церкви, палацу княгині Ольги, реставровані Золоті ворота, церква Пирогоща.

2. Козацька Доба - залишила нам такі шедеври, як архітектура Києво-Могилянської академії та фольклор; та зберіглася в спорудах відбудованої Києво-Печерської Лаври.

3. Імперська Доба - представлена як культовою архітектурою, так і світськими спорудами і залишила нам такі шедеври, як Маріїнський Палацовий комплекс, Андріївську церкву, Архітектурний стиль XIX століття, представлений житловою забудовою центральної частини міста, Володимирський вулиці, Старого Печерська, вулиць Саксаганського, Великої Васильківської і Подолу.

4. Радянська Доба - це післявоєнна відбудова міста, відбудований після II світової війни Хрещатик, численні монументи такі як Парк Слави, музей Великої Вітчизняної війни, арка Дружби, яка знаходиться на Європейській площі, колишній музей Леніна (зараз Український Дім);

5. Сучасна Доба - доба Незалежності і формування столичної функції міста яка б забезпечувала посилення зростаючої зовнішньої функції (зовнішньоекономічна та зовнішньополітична) та посилення у цьому зв'язку столичної та культурної функцій.

Пам'ятки XIX ст. а саме, пам'ятники княгині Ольги, Володимиру Хрестителю, Представлений масовою житловою забудовою 60 -80 рр. XX ст. Житлові масиви Русанівка Березняки Лісовий Оболонь Борщагівка Теремки тощо.

Статус столиці визначено статтею 20 конституції України. А в статті 133 Основного закону, зафіксовано, що місто Київ має спеціальний статус, який визначається законами держави. Київ як центр держави є місцем розташування дипломатичних представництв іноземних країн та багатьох міжнародних організацій. Закон вступив в дію з часу його опублікування, тобто з лютого 1999 року. і суттєво розширив повноваження міста в справі розв'язання соціально-економічних проблем, та надав йому такі права, як: право розпоряджатися власними прибутками та ресурсами; розширив самоврядні й політичні права;

закріпив державні гарантії безперешкодного соціального, економічного та культурного розвитку. Одним з найголовніших завдань міста Києва, як столиці України, є створення належних умов для діяльності вищих органів влади – Президента України, Верховної Ради, Кабінету Міністрів, інших центральних органів. В структурі міської державної адміністрації, функціонує спеціальне управління із забезпечення умов для діяльності посольств і представництв зарубіжних держав.

Важливого значення надається посиленню юридично – правової основи функціонування міста Києва, як столиці. Закон “Про столицю України – місто-герой Київ”, передбачає необхідні стабільні державні гарантії під можливість виконання містом своїх столичних функцій. Культура займає одну з провідних позицій у функціях столиці. Столиця –це головне місто держави, адміністративно-політичний і культурний центр країни. Являє собою місцеперебування вищих органів державної влади і державного управління, а також вищих судових, адміністративних установ. Протягом тисячоліть, столиця накопичує значні пам'ятки матеріальної культури : архітектурні споруди, паркові зони, споруди культури, мистецтв та освіти, та інше історичне надбання столиці. Це обумовлюється тим, що:

1. Культура займає одне з найголовніших питань у функціях столиці.

2. Місто Київ є як адміністративно-політичним, так і культурним центром столиці.

Місто Київ – є туристичним центром України, а це вигідно з точки зору економіки міста, також, туристи вивчають історію, традиції та культуру міста. Можна сказати, що такі пам'ятки культури, як архітектурні споруди, паркові зони, заклади культури, мистецтв та освіти, та інші цінності історії міста, зробили свій, особистий, внесок в господарство столиці тим, що вони цікавили своєю неоднорідністю, своєю загадковістю, своєю творчою працею та любов'ю до мистецтва. За роки незалежності в місті Києві, як і по всій Україні, відбувається динамічний релігійно – інституційний розвиток. Більшість релігійних організацій різних конфесій міста, на сьогодні створили церковну інфраструктуру – систему духовної освіти та засобів масової інформації, мають свої виробничі об'єкти, тощо. Культура міста пододала й гнітючий етап уніфікованих

вимог, за якими її самотність зводилася до “гопака” та кількох народних пісень. Після проголошення незалежності України, місто ступило на шлях духовного відродження, повернення до істинних культурних цінностей. Нині культурне життя міста визначає розгалужена мережа установ культури та мистецтва. Освіта і наука в місті Києві формувались і розвивались разом із політичними, економічними, та загальнокультурними процесами, що були невід’ємними складовими її господарського комплексу. Науково – освітня та культурна галузь розвитку міста, як і культурно-історична спадщина міста концентрується переважно в центральній історичній частині міста, до якої також тяжіє і елітарна, масова, дозвілева сфера культури. На відміну від елітарної культури, масова, сконцентрована в місцях проживання населення, тобто більш рівномірно поширена на території міста. Із всього вище переліченого, можна зробити такий висновок, що культурний комплекс столичного міста Києва, та його культурна багатогалузева функція, відіграють головну роль в розвитку культури як в місті Києві, так і поза його межами, тобто по всій Україні, і в господарстві столиці.

4.Висновок:

Культурний комплекс столичного міста включає історико - культурну спадщину, яка становить культурну інфраструктуру столиці, складову соціальної інфраструктури міста, функціональним призначенням якої є збереження та поширення результатів творчої діяльності. За характером діяльності заклади культурної інфраструктури можна поділити на дозвілеві, культурно - просвітницькі та творчі. Сучасна культура представлена культурною інфраструктурою, тобто об’єктами невиробничої сфери, основним призначенням яких є задоволення культурних потреб населення.

В територіальній структурі Києва чітко простежується наявність історичного центру, який концентрує історико-культурну та туристичну функцію та функцію накопичення та збереження культурної інформації, і концентри, які сформовані в сучасний період. задля виконання культурно-просвітницької та культурно-обслуговуючої функції населення міста, і представлені соціально-культурною інфраструктурою різного рівня, та масштабів діяльності (місцеві культурні центри в межах великого міста).

Список використаної літератури:

1. Aron R. Dimension de la conscience historique. - Paris,1961
2. Baghby Ph. Culture and history.-New York; London, 1958
3. Murdock G. Culture and society.- Pittsburg, 1965
4. Kiev - encyklopaedia
5. Levitsky Kiev a culture: @ Raduga, Moscow 1985
6. М.Ф.Берлинський. Історія міста Києва. - Київ, Наукова Думка,1991.
7. Історія Києва. 1,2,3 том. Київ, Наукова Думка, 1986.
8. Київ. Енциклопедичний довідник (рос. та укр. мовою.).Київ-1981.
9. Стецюк.В.В. Київ як екологічна система: природа – людина виробництво - екологія. Київ -2001.

УДК 911.3

Спеціальність: 11.00.02- Економічна та соціальна географія

Напрямок: 0705- географія